

- Zapomnutí svědci – domácí násilí očima dětí 2
- Péče o oběti trestných činů – dílčí výsledky výzkumu 4
- Nenápadný, ale významný nález Ústavního soudu 6
- Kdo je kdo: Dana Pokorná 7
- Jsou studenti povinni sledovat v rámci výuky film se sexuálním obsahem? 8

AKTUALITY

Další osud „složené novely“

V předchozím čísle Zpravodaje jsme vám přinesli **analýzu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (tzv. složené novely)**. S jejím obsahem, ale i našimi výhradami ke složené novele, jsme seznámili zástupce tisku na **tiskové konferenci 27. 8. 2019**. Výhrady jsme také prezentovali na jednání **Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách (dále jen Výbor) 5. 9. 2019**.

Za Výbor pak byly zmocněny **JUDr. Ivana Spoustová** a **Mgr. Veronika Ježková** k projednání jednotlivých námitek ke složené novele s **Ministerstvem spravedlnosti ČR (MSp) 6. 9. 2019**. Nutno podotknout, že již před tímto jednáním přistoupilo MSp k přehodnocení některých navrhovaných změn, zejména koncepce obligatorní dohody o poměrech k nezletilému ve formě notářského zápisu. Současně

MSp promítlo do pozměněného znění složené novely i některé návrhy, které byly koncipovány na jednání Výboru dne 5. 9. 2019.

Nutno uvést, že Ministerstvo Spravedlnosti přistoupilo k námi navrhovaným změnám velice vstřícně a flexibilně.

Jedním z předpokladů nesporného rozvodu **nadále zůstane uzavření dohody rodičů o poměrech k nezletilým dětem**. Tato může mít písemnou

formu s úředně ověřenými podpisy, nebo se může jednat o dohodu schválenou soudem v rámci klasického řízení o poměrech k nezletilému.

Další změny se týkají **možností postoupení pohledávky na výživném na třetí subjekt, koncepce skládání části výživného do úschovy soudu** v případě řízení o snížení výživného nebo **složení jistiny 10 000 Kč v případě návrhu na předběžné opatření**, bylo-li již zamítnuto a nový návrh požaduje stejnou nebo obdobnou úpravu poměrů.

Jak konkrétně byl návrh změněn, se dozvíte v našich aktualitách na **www.profem.cz**.

(red)

Zapomenutí svědci – domácí násilí očima dětí

Ve spojení s problematikou domácího násilí si většina lidí již dokáže představit, jaké dopady může mít soužití s násilným partnerem. Málokdo ale myslí na ty, kterých se násilí mezi rodiči přímo dotýká, kteří stávají tiše opodál, vše vidí, slyší, vnímají, ale často zůstávají opomíjeni. Děti, které vyrůstají v atmosféře domácího násilí, se mnohdy s tímto traumatickým zážitkem vyrovnávají po celý svůj život.

Naše organizace má poslední dobou z praxe zkušenost s tím, že **děti jako svědci domácího násilí bývají často přehlíženy**. Klientky se na nás nezdědka obracejí v době, kdy z násilného vztahu již odešly a řeší úpravu poměrů k nezletilým dětem v rámci rozvodového řízení nebo po rozchodu s otcem dítěte. Ačkoliv jsou dlouhodobými oběťmi domácího násilí ze strany svého partnera a jejich děti celou dobu v závadné rodinné atmosféře vyrůstají, dochází opakovaně k tomu, že situace v rodině není dobře vyhodnocena a dětem není přiznána náležitá ochrana. Situace domácího násilí jsou v těchto případech až příliš často zaměňovány za konfliktní rozvodové vztahy a přítomnost násilí v soužití manželů či partnerů před rozvodem nebo rozchodem je zcela ignorována, stejně tak jako skutečnost, že násilí rozvodem ani rozchodem nekončí a potřeba kontroly a moci nad obětí je násilným partnerem mnohdy naplňována skrze nezletilé děti.

Světová zdravotnická organizace (WHO) považuje pouhou přítomnost dětí u násilí mezi rodiči za jejich přímé psychické týrání. V našich podmínkách se přítomnost dětí u partnerského násilí mezi rodiči považuje za jejich nepřímé týrání. Za přímou oběť je dítě považováno v případech, kdy je útok (fyzický nebo psychický) veden přímo proti dítěti.

Nicméně v metodickém **doporučení MPSV ČR č. 3/2010** se můžeme dočíst, že: „Dítě jako oběť domácího násilí je třeba vždy považovat za ohrožené dítě, kterému je zaručeno poskytnutí sociálně-právní ochrany dětí v souladu s **§ 6 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb.**, o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.“ V témže dokumentu je dále uvedeno: „*Dítě je třeba považovat za sekundární oběť domácího násilí i v případě, že dítě není osobně přítomno jednotlivým útokům pachatele domácího násilí vůči přímé oběti domácího násilí. Příznivý citový, rozumový a mravní vývoj dítěte je ohrožen vždy, pokud dítě vyrůstá v domácnosti, ve které dochází k domácímu násilí mezi jinými osobami, a to i když dítě není očitým svědkem domácího násilí.*“¹

Ať už je dítě přímou či nepřímou obětí domácího násilí, panuje v našich podmínkách shoda, že by se mu mělo dostat ze zákona zvláštní ochrany. Pokud se tedy jedná o dítě, které vyrůstá v rodině, kde dochází k násilí mezi rodiči a násilný partner je ze společné domácnosti vykázán, Policie ČR oznámí tuto skutečnost na příslušné oddělení sociálně právní ochrany dětí, které je v intencích výše zmíněného zákona povinno považovat **takové nezletilé dítě za ohrožené domácím násilím** a učinit příslušná opatření na jeho ochranu. V současné době prochází legislativním procesem **návrh novely zákona č. 273/2008 Sb.**, o Policii České republiky, podle něhož by všechny nezletilé děti, které obývají společné obydlí, v němž došlo k vykázání, měly být považovány za osoby ohrožené i podle tohoto zákona.

Zcela odlišná situace však nastává tehdy, pokud **zatím nedošlo k ohlášení domácího násilí** ze strany oběti a o situaci v rodině se příliš neví. Pokud ze strany násilného partnera nedochází k takovému fyzickému násilí, které by vyžadovalo zdravotnické ošetření oběti nebo okamžitý zásah policie, **nemá dítě příliš šancí, aby mu z jeho náročné životní situace někdo kompetentní pomohl.** Přitom rodinná atmosféra plná psychického nátlaku, vyhrožování, manipulace nebo ponižování dokáže způsobit v psychice dítěte obrovské škody. **Čím dříve se dítě s obdobným jednáním ze strany násilného rodiče vůči rodiči druhému setká, tím hlubší a trvalejší následky to na něm zpravidla zanechá.** To, jak se dítě dokáže vyrovnat s traumatizující událostí, které je vystaveno opakovaně a většinou dlouhodobě, samozřejmě závisí na řadě různých faktorů. Tato problematika však přesahuje rámec našeho článku, kde se chceme věnovat zejména přehledu základních možných dopadů násilí mezi rodiči v primární

1 Metodické doporučení MPSV č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí

rodině na děti v různých věkových kategoriích, které je inspirováno studií Clever uvedené v publikaci *Partnerské násilí*.²

Rané trauma je zcela zdrcující, devastující, velmi bolestivé a výrazně narušuje naše další fungování. Pokud se dítě stane svědkem domácího násilí v období **od 0 do 2 let**, je většinou **zcela bez šance** se ze situace samo dostat a je plně **odkázáno na své nejbližší**, kterými jsou v dané situaci právě **jeho rodiče**.

Pokud je matka napadána již v těhotenství, může dojít k potratu, předčasnému porodu, zdravotním problémům, organickému poškození mozku dítěte apod. Děti bývají po narození nervózní, extrémně plačtivé, mívají poruchy spánku, nereagují adekvátně na podněty ze svého okolí. Mohou být opožděné ve vývoji řeči, nevyhledávat kontakt a být slabé v jazykovém projevu. **Matka zažívající násilí totiž obvykle nemá kapacitu dostatečně reagovat na potřeby svého dítěte.**

Ve věku 3–4 roky mají děti tendenci **obviňovat z násilí mezi rodiči samy sebe**, protože vzhledem ke svému věku nemají dostatečný náhled a zkušenosti, aby si násilí v rodině dokázaly vysvětlit jinak.

Může se u nich objevovat častá absence v předškolním zařízení, protože násilný rodič se snaží skrýt následky svého jednání a oběť od okolí co nejvíce izolovat. Může docházet k opoždění intelektuálního vývoje, dítě může mít **tendence bránit slabšího rodiče**, zároveň se již v tomto věku může dostávat do **problémů ve vztazích s vrstevníky**. Může mít jak agresivní projevy chování, tak může být příliš uzavřené, což mu brání vztahy s vrstevníky vůbec navazovat a dále udržovat. Narušení emocionálního vývoje je v tomto období zvláště závažnou hrozbou, protože děti předškolního věku většinou neumí a nemají možnost o násilí komunikovat.

Ve věku 5–9 let se prožívání násilí mezi rodiči může **odrazit na školním prospěchu**, děti nejsou schopné se soustředit, mají problémy s komunikací, mohou se u nich častěji objevovat psychosomatické obtíže, jako jsou bolesti hlavy, břicha, mohou mít poruchy spánku. U chlapců i dívek se projevuje **nízké sebehodnocení a sebevědomí**.

Děti často přebírají zodpovědnost za své týrané rodiče, případně mladší sourozence. Dochází k **identifikaci s rodiči dle pohlaví**, chlapci mohou mít problémy s agresivním jednáním, dívky jsou depresivní, odtahované, uzavřené.

Děti ve věku 10–14 let se obvykle musí vyrovnat s řadou vývojových úkolů, dochází u nich k různým fyzickým i psychickým změnám spojeným s dospíváním. Toto období je pro děti už tak velmi náročné, a pokud děti musí čelit ještě další přítěži v podobě prožívání násilí mezi rodiči, **stává se situace ve vlastní rodině neúnosnou. Děti v tomto věku často považují školu za útočiště**, mohou mít tendence utíkat z domova, často trpí **pocitů viny a studu, depresemi a projevují se u nich zhoršené školní výsledky**, které neodpovídají intelektovému stupni vývoje daných dětí.

Některé děti mohou mít **předčasný zájem o sexuální život**, hůře navazují hlubší vztahy s vrstevníky, může se u nich projevovat též **zájem o alkohol nebo jiné drogy**.

Děti vyrůstající v atmosféře domácího násilí jsou ohroženy přijímáním nevhodných vzorců chování a nerozumí tomu, jak funguje zdravý partnerský vztah. Ve věku nad 15 let pak mohou uplatňovat nevhodné chování vůči svým partnerům nebo partnerkám ve svých prvních vztazích. U dětí v tomto věku stále přetrvávají pocity viny za násilí rodičů a objevují se deprese, děti mívají sebepoškozující tendence a dokonce se pokouší o sebevraždu.

Výše uvedené dopady domácího násilí na děti v různém období jejich života jsou mnohdy velmi dobře rozpoznatelné. Děti se v kolektivu vrstevníků v mateřské, základní či střední škole chovají odlišně a toto chování může být pedagogickým personálem včas zachyceno. Při řešení problematického chování dětí je vždy důležité zohlednit fakt, že chování dítěte vykykající se normě není chybou nebo problémem daného dítěte, ale s největší pravděpodobností je následkem právě prožívané těžké situace, ve které se dítě nachází. Je nutné si uvědomovat, že **nositelem problému v takové situaci není dítě, které často bývá označováno za „záškoláka“, „potíživu“, „drzouna“, „agresora“**, atp., ale že jeho potíže mohou vyvstávat třeba právě ze skutečnosti, že je v jeho rodině **přítomno domácí násilí**. Odborní pracovníci různých profesí (pedagogové, výchovní poradci, vedoucí zájmových kroužků) mohou být těmi, kteří mohou dítě podpořit, dát mu prostor o situaci v rodině mluvit a nenechávat jej v tak složité situaci samotné.

Do naší organizace často přicházejí ženy s přesvědčením, že kvůli dětem chtějí přes všechny útrapy v násilném vztahu zůstat. Nechtějí dětem brát otce, nechtějí rozbít rodinu. **Zdravý vývoj dítěte je však možné zaručit pouze v rodině bez násilí, kde panuje vzájemná úcta a respekt.** Klientky často dojdou k závěru, že právě kvůli dětem je dobré násilný vztah ukončit.

Naším klientkám i klientům pomáháme zorientovat se v jejich složité životní situaci, získat náhled na dynamiku násilného vztahu, porozumět, kde se v cyklu násilí právě nacházejí a podporujeme je, aby byli schopni svou situaci zvládat a postupně řešit.

Dana Pokorná

² Clever, H. *Children's Needs – Parenting Capacity. The impact of Parental Mental Illness, Problem Alcohol and Drug use and Domestic Violence on Children's Development*. 1999. In: Marvánová, B., Pokorná, D., Toufarová, M. *Partnerské násilí*. Linde, 2008, s. 93–97.

Péče o oběti trestných činů – dílní výsledky z výzkumu obětí

Začátkem srpna 2013 nabyl účinnosti zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů. Cílem bylo upravení a rozšíření práv obětí včetně nové úpravy poskytování peněžité pomoci.

Zmíněný zákon a jeho následná novelizace z roku 2017 byly jednoznačně pozitivním krokem. Časem však začal být kritizován odbornou veřejností. Otázkou bylo, zda tento zákon naplňuje očekávání do něj vložená a jestli nová úprava skutečně pomáhá obětem trestných činů.

Na tyto **pochyby odborné veřejnosti** se rozhodl zareagovat **Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP)**. Jejich průzkum mapuje dopady tohoto zákona na skutečné oběti i ty potenciální. **Autorům se podařilo zachytit zkušenosti běžné populace, včetně obětí, které trestný čin nikde neoznámily.**

V rámci výzkumu byly kromě rozsáhlého dotazníkového šetření, do kterého bylo zapojeno **více než 3 000 respondentů**, zjišťovány i názory odborníků formou fokusní skupiny. Výsledky těchto šetření ukázaly, že realizace idejí ze zákona o obětech trestných činů opravdu není bezproblémová. Faktorů způsobujících komplikace bylo více.

Jedním z nich byla **nepřípravenost systému na aplikaci zákona o obětech trestných činů**. Subjekty nejsou dostatečně proškolené, chybí sjednocená metodika a přehledné ak-

tualizované informace o nabídce služeb poskytovaných neziskovým sektorem. Třeba **poučovací povinnost policie** (tj. povinnost podrobně oběť informovat o jejích právech) se stává **pro oběť spíše zatěžující** než informativní. Po celém procesu dokumentace může být pro oběť totiž příliš náročné se nadále soustředit.

Dále také nejsou stanoveny **vztahy jednotlivých subjektů**. Neexistuje žádná platforma, která by určovala postupy a náležitosti jejich styku. Vzájemná komunikace se tak stává složitou. Také **rozložení poskytovatelů služeb/pomoci je nepřehledné**. Jelikož o sobě nemají jednotlivé subjekty dostatečné povědomí, nemohou na sebe dále odkazovat.

Roli hraje i samotná **nedostupnost pomoci v některých krajích**. V některých případech oběti ani nevědí, že tyto služby existují. Tuto situaci měl zlepšit **Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů (RPP)**. Ten však není právě uživatelsky přívětivý a o jednotlivých službách poskytuje jen rámcové informace. Jeho **zprehlednění** by mohlo být přínosem nejenom pro oběti, ale i pro odborníky.

Dalším problémem při poskytování pomoci je i **chybějící povědomí obyvatel o vlastních právech**. Odborníci z neziskového sektoru se setkávají s klienty, kteří nevědí, jestli se jimi **prožité události dají chápat jako trestný čin**. Na základě toho ani neví, zda mohou být **klasifikováni jako oběť**, ani jaká jsou **jejich práva** v této situaci. Většina z nich proto **specializovanou pomoc ani nevyhledá**.

A v případech, že oběť odbornou pomoc vyhledá, jedná se většinou pouze o **pomoc právníka**. O jiné specializované instituce se moc často nejedná.

Využití odborné pomoci podle jednotlivých sledovaných deliktů (v %)*

Delikt	Odb. pomoc	Žádná pomoc	Jiné	Neví**	N
Krádež auta	2	88	X	10	51
Krádež věcí z auta	1	92	1	6	204
Krádež motocyklu	X	88	X	12	17
Krádež kola	1	92	1	6	270
Vloupání do obydlí	3	92	X	5	171
Vloupání do chaty	3	93	1	4	113
Loupež	1	94	1	3	69
Krádež osobních věcí	1	93	X	6	411
Fyzické napadení	4	90	1	6	104
Sexuální napadení	5	83	2	14	44
Domácí násilí	10	82	3	5	88
Stalking (nebezpečné pronásledování)	4	89	1	7	158

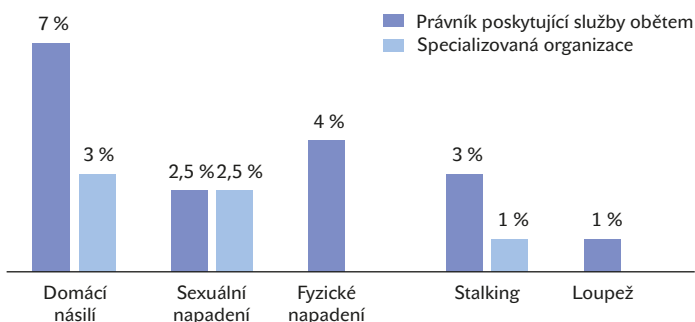
* Na otázku bylo možné zvolit vícero odpovědí, tudíž součet nedává vždy 100 %
 ** Neví nebo neodpověděl

Celkově je však využívání odborné pomoci oběti minimální. V průzkumu respondenti uváděli mnoho důvodů, proč se na pomoc neobrátili. **Roli hrála jak neinformovanost o výskytu služeb, tak i obavy z finančních nákladů. Tyto služby přitom bývají často bezplatné, oběti o tom často pouze neví.** Malou část respondentů odradily předchozí špatné zkušenosti se specializovanými organizacemi.

Jak sdělovat informace, aby byly srozumitelné a podány v adekvátní moment?

Jedním z navrhovaných řešení by bylo **vytvoření nové centralizované instituce.** Přerozdělování informací a interakce subjektů by pak byla značně usnadněna. Důsledkem vytvoření této **platformy** by pak mohla být **lepší právní ochrana pro oběti**, ale i **zvyšování právního povědomí mezi nezúčastněnými.**

Využití specializované odborné pomoci u závažnějších deliktů proti osobě

Z celkového výzkumu bohužel vyplývá, že **současné nastavení systému pomoci je velmi neefektivní.**

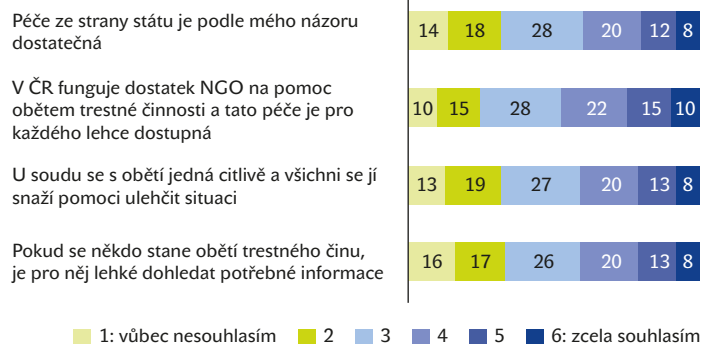
Respondenti jsou špatně informováni o svých možnostech. Služby specializovaných subjektů jsou téměř nevyužívány. Oběti jsou k institucionální pomoci skeptické.

Pokrokem, který zákon o obětech trestných činů přinesl, je **přenesení pozornosti od pachatele k oběti.** Mechanismy pomoci stále velmi zaostávají, jednotlivé chyby se ale stávají součástí společenského a odborného diskurzu. Snad se díky tomu podaří řešené nedostatky do budoucna napravit nebo alespoň minimalizovat.

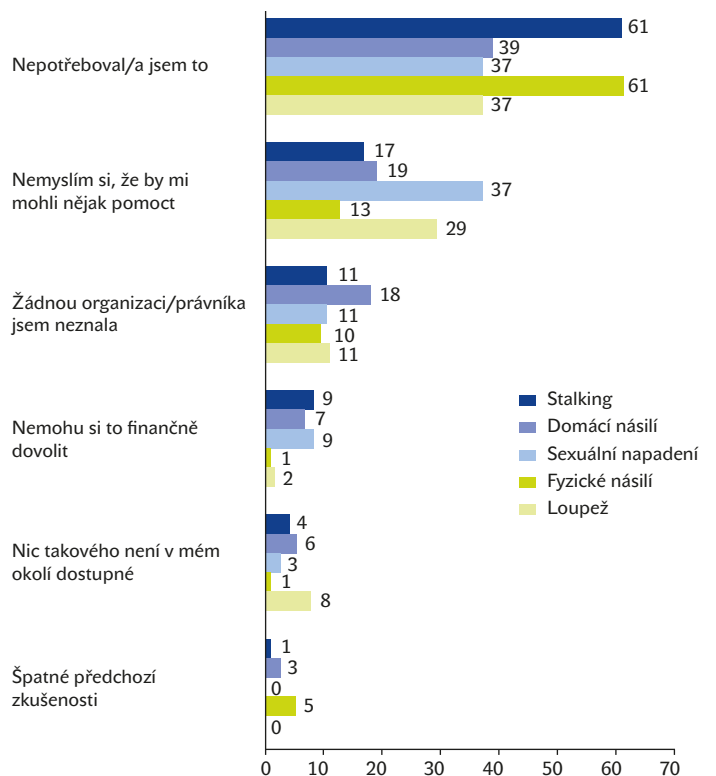
Podrobné výsledky výzkumu lze nalézt v souhrnné monografii Roubalová a kol.: *Oběti kriminality- Poznatky z viktimizační studie*, která je volně ke stažení na webových stránkách IKSP <http://www.ok.cz/iksp/docs/449.pdf>.

Zkráceno a upraveno Magdalénou Lemfeldovou

Hodnocení úrovně péče o oběti ve sledovaných oblastech (v %)

Důvody pro nevyhledání specializované odborné pomoci oběti deliktů proti osobě (v %)

Nenápadný, ale významný nález Ústavního soudu ČR: sp. zn. I. ÚS 2996/17

6

Ústavní soud ČR (ÚS) vydal 29. 5. 2018 pod sp. zn. I. ÚS 2996/17 sice nenápadný, ale o to zajímavější nález, v němž vyslovil tři významné závěry týkající se rozhodování soudů ve věcech péče o nezletilé.

- A) **ve věcech úpravy výchovy a výživy nezletilých posuzuje ÚS pouze, zda obecné soudy aplikují relevantní ustanovení zákona (např. § 891/1, § 907 a § 908 občanského zákoníku) ústavně konformním způsobem**
Jinými slovy, ÚS zde není od toho, aby zevrubně přezkoumával rozhodnutí obecných soudů (okresních a krajských), pouze dozírá na to, zda při svém rozhodování obecné soudy náležitě zohlednily základní práva stěžovatele na rodinný život a na péči o děti, která jsou zaručena čl. 10/2 a čl. 32/4 Listiny základních práv a svobod. Pokud jde o samotný rozsah styku a jeho modalit, jejich stanovení je výslovně věcí obecných soudů. ÚS tak reaguje na neúměrné množství ústavních stížností podávaných stěžovateli v mylné představě, že ÚS je součástí standardní soudní soustavy a přisuzují mu obecnou roli přezkumné instance.
- B) **střídavá péče by měla být pravidlem jen za splnění všech zákonných podmínek, tzn., že jsou oba rodiče stejnou měrou schopni a ochotni pečovat o zdraví dětí a o jejich tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj a, jestliže tyto děti mají k oběma rodičům stejně hluboký citový vztah, a střídavá péče je tedy v nejlepším zájmu dítěte**
ÚS tak opětovně vyvrací nesprávné přesvědčení veřejnosti o tom, že obecné soudy mají primárně ve věcech výchovy a výživy nezletilých nařizovat střídavou péči rodičů, a to i v případě, že mezi těmito nepanuje vhodná komunikace, jeden z rodičů se střídavou péčí nesouhlasí, apod. Poukázal v této souvislosti na stěžejní nález ÚS

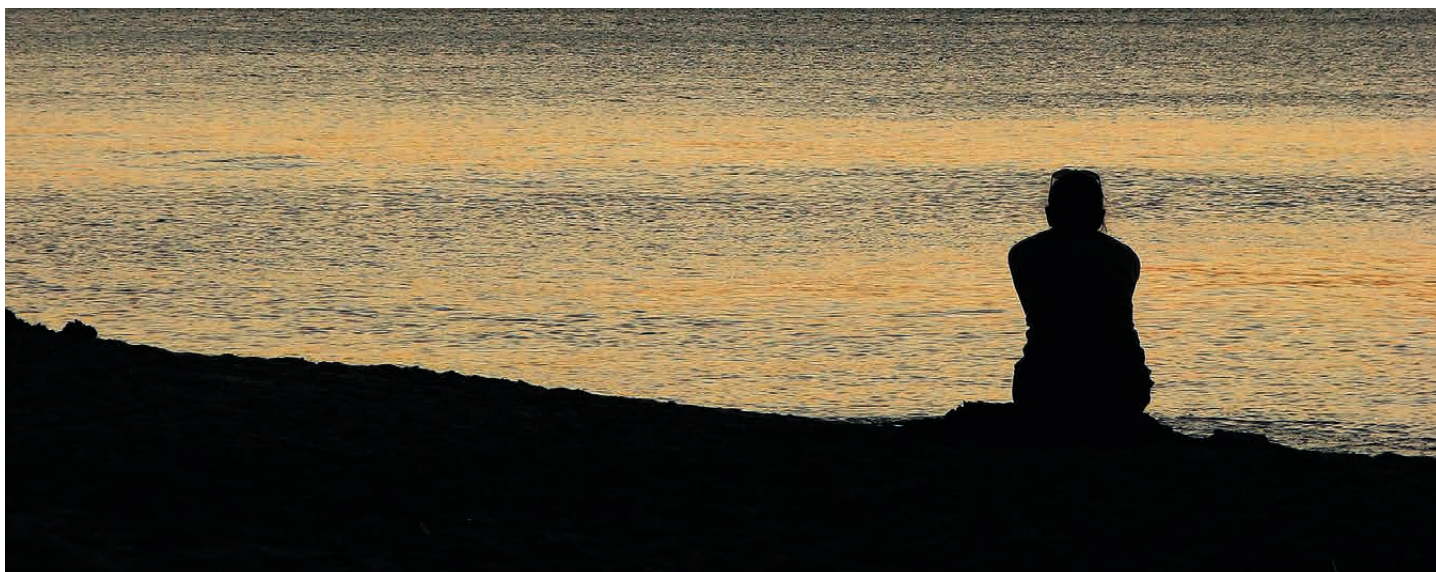
sp. zn. **IV ÚS 106/15**, který již v minulosti uváděl na pravou míru některé závěry rozhodnutí ÚS I. ÚS 1554/14, jenž bývá právě mylně interpretován. Zdůraznil, že střídavá péče je nejnáročnější forma péče o nezletilé, zatěžující nejen rodiče z hlediska nutnosti fungující vzájemné komunikace, ale zejména nezletilé děti. Z toho důvodu přichází v úvahu jen v těch případech, kdy lze předpokládat schopnost rodičů bez asistence různých orgánů a institucí souladně postupovat při péči o nezletilé děti a jejich výchově, dohodnout se nejen na podstatných, ale i na ostatních záležitostech, vytvářet pro nezletilé děti zdravé rodinné prostředí při pobytu nejen u obou rodičů, ale i při přechodu dětí od jednoho rodiče k druhému.

- C) **náhrada cestovních výdajů rodiče, jemuž nebylo dítě svěřeno do péče**

V posuzovaném případě však ÚS označil za problematickou soudní praxi, která zpravidla dostatečně nereaguje na případy, kdy po svěřením dítěte do péče jednomu z rodičů se ten i s dítětem odstěhuje z původního místa bydliště. Zásadní problém je přitom spatřován v tom, že druhý z rodičů (společně i s dítětem), jemuž dítě nebylo svěřeno do péče, se dostává do slabšího postavení a nezbyvá mu, než přistoupit na faktickou situaci vyvolanou prvním rodičem, kterou nemohl ovlivnit. Pokud tedy k tomuto dojde, pak obecné soudy nemohou tento aspekt ponechat stranou a výslovně jej musí zohlednit ve svém rozhodování o úpravě styku a vyživovací povinnosti. Poukázal v této souvislosti např. na praxi Itálie, kde soudy v každém jednotlivém případě rozhodují o způsobu rozdělení cestovních nákladů, které vynaloží at již dítě či rodič při realizaci styku. Základním faktorem při tomto rozhodování jsou pak důvody, které vedly rodiče k přestěhování ze společné domácnosti, resp. z místa jejich bydliště. Rodiči, kterému není svěřeno dítě do péče, pak je o náklady cestovního sníženo výživné. Obdobně je tomu v Německu. V USA se praxe liší podle jednotlivých států, některé jurisdikce požadují úhradu jedné poloviny nákladů, některé celé. Ve světle provedené rešerše a po posouzení této dosud nerozhodované otázky, pak ÚS vylovil níže uvedený závazný právní názor:

Pokud dojde k tomu, že rodič, jemuž bylo dítě svěřeno do péče, se odstěhuje do větší vzdálenosti z původního místa bydliště, obecné soudy nemohou ponechat tento aspekt stranou a musí jej zohlednit ve svém rozhodování o úpravě styku či vyživovací povinnosti. V zájmu rovnoměrného vyvážení překážek, spojených s realizací styku dítěte s rodičem na větší vzdálenost, považuje Ústavní soud za vhodné, aby tyto byly přeneseny částečně i na rodiče, jemuž bylo dítě svěřeno do péče.

Proč však výše uvedený nález též zmiňuji. Kauza rozhodovaná konkrétně v nálezu je téměř klasickým případem, který

řešíme v souvislosti s naší klientelou, tedy oběťmi domácího násilí. Oběť, které se úspěšně podaří vymanit z moci agresora, činí vše pro to, aby byla pachateli co nejdál, kdy však ve hře stále zůstávají jejich **společné děti a právo rodiče, jemuž nebyly svěřeny do péče, se s nimi stýkat**. V České republice panuje velická neochota soudů zkoumat v případech rozhodování o výchově a výživě nezletilých, z jakých konkrétních důvodů ten který rodič opustil s dětmi společnou domácnost, zda se tak stalo pro násilí ze strany druhého rodiče či v důsledku jiné tíživé situace. Zde se soudy zaklínají tím, že dané je věcí partnerů a pokud příslušný rodič netýrá přímo nezletilého, pak o domácím násilí nechtějí ani slyšet. V souvislosti s vydaným nálezem, a právním závěrem v něm vyslo-

veným, však jde **snaha oběti vymanit se z područí agresora a být mu co nejdál v bezpečném prostředí, k tíži oběti**, která bude dále nucena saturovat náklady agresora, které vynaloží za účelem realizace styku s nezletilým dítětem. Jistě, že je zde **apel ÚS na obecné soudy, aby posuzovaly každou jednotlivou situaci jedinečně a hledaly objektivní důvody, které vedly k opuštění společné domácnosti a místa bydliště**, ale při znalosti stávající praxe soudů mám velké pochybnosti o tom, zda na tento ústavně konformní postup skutečně dojde a zda se výše zmíněný závěr ÚS o **povinnosti hradit cestovní náklady** rodiče, jemuž dítě nebylo svěřeno do péče, nestanou jen **dalším plošně aplikovaným pravidlem**.

Veronika Ježková

KDO JE KDO – TÝM PROFEM

Tým odbornic a odborníků je pro fungování proFem a poskytování poradenství a podpory obětem domácího a sexuálního násilí klíčový. Bez našich sociálních pracovníček, právniček a právníků, terapeutek a vedení organizace bychom nebyli schopni naše služby poskytovat. V této rubrice proto vždy najdete medailonek jedné členky nebo člena týmu, abychom vám náš skvělý tým blíže představili. V následující medailonku představíme *Danu Pokornou*, vedoucí sociálních služeb proFem.

Dana Pokorná

Vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor sociální práce a sociální politika. Od roku 2005 pracovala v o.s. *Rosa*, kde se specializovala na odborné psychosociální poradenství obětem domácího násilí a v roce 2008 nastoupila do o.p.s. *Živá paměť*, kde vedla Poradnu pro oběti nacismu. V té poskytovala odborné poradenství obětem nacismu a vedla skupinovou reminiscenční terapii. Absolvovala odborný výcvik v zá-

kladní krizové intervenci a pětiletý psychoterapeutický výcvik zaměřený na práci s traumatem (Rafael Institut Praha). Od roku 2012 provozuje *soukromou psychoterapeutickou praxi*. Od roku 2014 přednáší problematiku domácího násilí na *katedře psychologie FF UK* v rámci programu celoživotního vzdělávání pro výchovné poradce. Je spoluautorkou publikace *Partnerské násilí* (2007).

Do o.p.s. **proFem** nastoupila v květnu 2018, kde působí na pozici **vedoucí sociálních služeb**.

Jsou studenti povinni sledovat v rámci výuky film se sexuálním obsahem?

V rámci naší poradenské činnosti jsme se v nedávné době setkali s následujícím případem: Při **výuce cizího jazyka** pro studenty/studentky střední školy byl vyučujícím jako údajná **výuková pomůcka** předestřen studentům/studentkám **dokumentární film obsahující pasáže s agresivním sexuálním obsahem**. Po zhlédnutí dokumentu byly studentky/studenti vyučujícím vyzváni/vyzváni ke **konverzaci o dokumentu v cizím jazyce**, konkrétně o pasážích týkajících se **erotických pomůcek, o konzumaci zvířecích penisů**, atd. Studenti/studentky uvedli/vedly významně negativní psychické rozpoložení v důsledku uvedeného postupu vyučujícího.

V souvislosti s tak nestandardním postupem jsme si položili otázku, **zda je povinností studentů sledovat v rámci výuky cizího jazyka film s agresivním sexuálním obsahem a nad to o takovém obsahu nuceně diskutovat s vyučujícím před ostatními spolužáky**.

Předně uvádíme, že postup zvolený vyučujícím považujeme za **rizikový**, právě s ohledem na obsah dokumentu a následnou nuceně vedenou konverzaci k tématům se sexuálním obsahem, a to především ve světle následujícího.

Dokument se sexuálním obsahem a jeho projekce není součástí osnov výuky cizího jazyka. Nelze samozřejmě vyloučit, aby takový film byl teoreticky součástí výuky k sexuální výchově, biologie, či obdobného předmětu, v němž jsou studenti **za účelem vzdělávání**, a v intencích osnov, seznamování se sexuálním chováním a jednáním.

Vyučující cizího jazyka **není kompetentní** k projekci filmu s takto citlivým obsahem. Projekci filmu **nepředcházelo vyslovení souhlasu studentů/studentek se zhlédnutím** tohoto dokumentu, který, jak se oprávněně domníváme, měl být s ohledem na jeho obsah, vydán.

Vyučující **nezajistil zhlédnutí filmu v bezpečném prostředí** pro studenty/studentky, tedy **za přítomnosti výchovného poradce, školního psychologa**, či pedagoga věnujícího se psychologii dospívajících. V této souvislosti zdůrazňujeme, že **filmy s agresivně sexuálním obsahem mohou „otevřít“ traumata prožitá některými jedinci v minulosti**, což s sebou nese **nedozírné následky**.

Dané mohlo být ještě navíc **umocněno následnou konverzací** k sexuálnímu obsahu dokumentu. V této souvislosti uvádíme, že **případná oběť bývalých traumat není** ze své podstaty a právě pro psychický diskomfort z nastalé situace **schopna se navenek jakkoli vyhranit a „ozvat“** proti takovému postupu, tedy ani případně samostatně opustit výuku.

Nelze vyloučit, že postup vyučujícího je v rozporu s ustanovením **zákona č. 198/2009 Sb. – zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích**

ochrany před diskriminací v platném znění (dále jen *antidiskriminační zákon*), a to konkrétně **§ 4 odst. 1 a 2**, podle nichž se za **obtěžování** považuje **chování, které má sexuální povahu** a jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření **zstrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí**, nebo které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů.

V souvislosti s řešenou otázkou akcentujeme, že již v roce 2017 Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, v souladu se svými povinnostmi, podle *Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí* na léta 2015–2018 schváleného **Vládou ČR dne 23. 2. 2015, č. usnesení 126/2015**, komunikovalo s **vysokými školami povinnost zohlednit ve svých vnitřních předpisech problematiku obtěžování ze strany studujících, vyučujících a vedení**; přičemž tento postup by měl být aplikován i na **školy střední**. I ve světle těchto povinností se jeví výše nastiněný postup při výuce cizího jazyka jako velmi znepokojující.

Při zohlednění řešené situace proto, i jako organizace pracující již několik desítek let s oběťmi sexuálního a domácího násilí, apelujeme v případě školských zařízení na vytvoření prostředí, v němž je s lidmi zacházeno s respektem, a jasnou deklarací toho, že **jakákoli forma obtěžování je naprosto neakceptovatelná**.

Veronika Ježková

Vydání Zpravodaje je podporováno Ministerstvem spravedlnosti.

PROFEM
— PRÁVO
— POMOC

www.profem.cz

FB: profem.o.p.s

Instagram: profem_o.p.s_

Vaše právo, ročník III, č. 3
vychází v říjnu 2019

Zpravodaj organizace profem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o. p. s.

Zpravodaj vychází čtyřikrát ročně

Ke stažení na <https://www.profem.cz/cs/vydali-jsme/zpravodaj>

Redakce: Simona Šimíčková, Eva Michálková, Dana Pokorná, Veronika Ježková, Barbora Eichlerová

Fotografie: pixabay.com, archiv profem

Grafická úprava a sazba:
Jana Štěpánová, RedGreenBlue

Objednávky přijímáme na: administrativa@profem.cz